

Het orgel van de Hoofdstraatkerk

De laatste tijd zijn er in dit kerkblad nogal eens mededelingen gedaan over het orgel in de Hoofdstraatkerk. In haar rubriek 'Even contact met...' beschrijft mw. M.H. Faber-Kuyvenhoven hoe ze, samen met de organiste Rina Everts-van Opstal, op een avond het orgel gaat bezoeken. Ze treffen bij de speeltafel een briefje aan: "Wegens een mankement is het pedaal niet te bespelen." Gelukkig is het euvel inmiddels verholpen, maar het is typerend dat er de laatste jaren vaak 'mankementen' worden geconstateerd.

In het kerkblad heeft u ook al diverse keren kunnen lezen dat de heren Blokzijl en Timmerman begonnen zijn met de voorbereidingen van een bazar ten gunste van de restauratie van het orgel.

Helaas heeft u ook in een aantal recensies van muziek-uitvoeringen in de Hoofdstraatkerk kunnen lezen dat niet al te lovend werd gedaan over de kwaliteit van het orgel. Jammer genoeg moeten we vaststellen dat de algemene toestand van het orgel momenteel zeer slecht is. Als er de komende tijd niet wordt ingegrepen, zal binnen enkele jaren het orgel 'vervallen' zijn.

Geschiedenis van het orgel

De heer J.L. Havinga heeft de geschiedenis van het orgel van de Hoofdstraatkerk nagegaan. Na enig speurwerk kwam hij tot de volgende gegevens: Toen de Hoofdstraatkerk in (1904) gebruik werd genomen was de orgelgalerij nog leeg, maar lang duurde dat echter niet. Op 18 augustus 1905 kon een prachtig instrument worden ingewijd. Het orgel had toen echter al een staat van dienst achter de rug. Het was in 1846 gebouwd door de Mainzer orgelbouwer Dreymann voor de Duits-Lutherse kerk te Antwerpen. In 1905 werd het interieur van deze kerk geheel vernieuwd; daarbij paste ook een nieuw orgel. Het Dreymann-orgel werd daardoor overcompleteet. De Gereformeerde Kerk in Hoogeveen kreeg er weet van en het orgel werd voor 1800 Belgische francs gekocht. Tot 1952 stond dit Dreymann-orgel in ongewijzigde toestand op een orgelgalerij aan de noordzijde; in dat jaar werd het gerestaureerd en uitgebreid met een rugpositief.

Bij de grote verbouwing van de kerk in 1964 werd het orgel niet meer goed genoeg gevonden om in de vernieuwde kerk een plaats te vinden. De orgelbouwer De Graaf bouwde een vrijwel geheel nieuw orgel dat een plaats kreeg tegen de oostwand van het gebouw. In dit vernieuwde instrument werden nog wel enige registers van het oorspronkelijke orgel opgenomen. De stemmen, die hun Duitse vader aan hen meegaf en die ze in de Sinjorenstad bijna zestig jaar tot klinken brachten, werden toen met vele nieuwe registers door De Graaf samengevoegd tot een groot instrument, dat nu nog iedere week opnieuw velen weet te boeien. In 1980 werd het instrument gedeeltelijk gerestaureerd en uitgebreid.

Het orgel in de Hoofdstraatkerk is een van de grootste orgels, geplaatst in een Gereformeerde Kerk. Ouderen onder de lezers zullen ongetwijfeld de orgelbespelingen van o.a. Feike Asma, Piet van Egmond en Martin Groenewold in hun herinnering hebben.

Huidige situatie

In het najaar van 1993 heeft de orgelcommissie advies gevraagd aan de orgel-adviescommissie van de Gereformeerde Organisten Vereniging (G.O.V.). De heren dr. A.J. Gierveld en J.W. Telder hebben het orgel zeer uitvoerig bestudeerd en kwamen tot de conclusie dat er 2 mogelijkheden zijn:

- a. een nieuw orgel bouwen;
- b. een algemene restauratie van het bestaande orgel.

De eerste mogelijkheid werd al snel afgewezen, omdat een nieuw orgel van dergelijke omvang toch zeker f. 750.000,-- gaat kosten en het oude orgel nog te veel waarde in zich heeft om zomaar af te schrijven. Een algemene restauratie bleef dus over. De orgelcommissie kreeg het zeer dringende advies om niet aan 'deel-restauratie' te beginnen. "Of je doet niets, of je pakt het geheel grondig aan", was het oordeel.

De orgelcommissie heeft in overleg met de adviseurs 2 offertes aangevraagd bij de orgelbouwers Pels & van Leeuwen bv te 's Hertogenbosch en Fama - Raadgever te Maarssen. Duidelijk werd dat de volgende werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden:

- algemene restauratie (bovenwerk, hoofdwerk, rugwerk en pedaal);
- restauratie speeltafel;
- restauratie windlade, pijpwerk, toonmechaniek en registermechaniek.

De kosten voor restauratie bedragen f. 265.000,-- (prijsopgave 1994).

Besluitvorming

Op 9 april 1994 heeft de orgelcommissie een uitvoerig schrijven gericht aan de K.A.Z. en de Commissie van Beheer over het onderwerp 'Restauratie orgel Hoofdstraatkerk' met daarin gegevens over nieuwbouw, offertes, kosten en aanbevelingen.

In de vergadering van de K.A.Z. van 21 april 1994 is deze brief toegelicht door leden van de orgelcommissie. Bovendien hebben de heren Gierveld en Telder (G.O.V.) een zeer deskundige toelichting gegeven over de restauratie mogelijkheden.

De K.A.Z. heeft in zijn vergadering van 19 mei 1994 een principebesluit genomen tot restauratie van het orgel van de Hoofdstraatkerk.

Hieraan werden de volgende voorwaarden verbonden:

1. Er is een bedrag van f. 50.000,-- op dit moment in principe beschikbaar;
2. Het resterende bedrag zal door te voeren acties door de gemeente moeten worden opgebracht, voordat tot een opdracht tot restauratie kan worden overgegaan.

Tenslotte

Momenteel worden de besprekingen gevoerd met de K.A.Z., de Commissie van Beheer en de Orgelcommissie om in september/oktober 1996 een financiële actie te houden onder de leden van de kerk.

De heren Blokzijl en Timmerman zijn reeds volop in actie om een bazar te organiseren.

Het is duidelijk dat het verzamelen van ruim f. 225.000,-- een enorme inspanning zal vragen. Ook is duidelijk dat de gemeente en de wijkraden uitvoerig geïnformeerd zullen moeten worden over deze actie en ook betrokken moeten worden bij de definitieve besluitvorming.

In juni zal de K.A.Z. zich beraden over het te voeren actie-beleid. Ongetwijfeld zal er nadere informatie volgen.

De orgelcommissie is er zich terdege van bewust dat de restauratie van het orgel vele vragen zal oproepen. Zij is er echter van overtuigd dat het nastreven van het doel de inspanningen rechtvaardigen: een goed orgel voor de Hoofdstraatkerk voor de komende jaren, te gebruiken voor concerten, muziekuitvoeringen etc., maar bovenal voor de Eredienst.

De orgelcommissie,
A.B. van Dijk, voorzitter